

Heikki Peltola

Forum Humanum 15.10.2025

ELÄMÄ ILMAN MINÄÄ

Tämän tilaisuuden kutsussa totean, että ”on kaksi tapaa kohdata elämä ja maailma: **minänä** ja **ihmeenä**. Minän maailma on **rajoittunut** ja täynnä **itse luotuja** ongelmia. Egomme haluaa **ymmärtää** ja **määritellä** elämän, mutta näin tehdessään se **kutistaa elämän itsensä kokoiseksi ja näköiseksi**.

Millaista olisi elämä **ilman minää** ja miksi kenenkään pitäisi elää niin? Se merkitsisi **vapautta kahdesta harhasta** ja **kytkeytymistä elämän ihmeeseen**. Itseen keskittymisestä on tullut aikamme uusi normaali ja siitä vapautuminen on mahdollista joka hetki”. Tämä esitykseni pohjautuu uuteen kirjaani.

En ole ensimmäistä kertaa tämän aiheen äärellä. Olen 48 vuotta sitten tutustunut Krishnamurtin teokseen *Ajattelun tuolle puolen* ja juteltuani sen suomentajien kanssa tajusin, että Krishnamurti on elävä henkilö. Menin Sveitsiin 1978 kuuntelemaan häntä ja olen myöhemmin tavannut hänet ja huomannut hänet toisenlaiseksi kuin kukaan tavanneeni ihminen. Sen jälkeen olen seurailut Krishnamurtin opetuksia intensiivisesti ja kun näinä aikoina palannut näihin teemoihin pohtimalla, mikä oli Krishnamurtin keskeinen juttu.

Kirjani lähti liikkeelle niin, että olin keväällä hakemassa Rosebudista Krishnamurtin päiväkirjaa, jonka olin suomentanut nimeltä *Elämän kauneus*. Menin noutamaan kääntäjän kappaleita ja Hannu Paloviita kysyi minulta, että olisiko minulla jotain uutta tekstiä Basamille julkaistavaksi. Kerroin, että olen tehnyt englanninkielistä yhteenvetoa Krishnamurtista. Hän sanoi, että me julkaistaan se heti kun saat sen tehtyä suomeksi. Viisi kuukautta olen sitä kirjoittanut hehtisellä rytmillä. Kirja pohtii Krishnamurtin keskeistä viestiä. Tehdessäni ihmettelin sitä, että Krishnamurtista – hänen opetuksistaan ja henkilöstään – on tehty yli sata kirjaa, mutta ei yhtään sellaista, jossa puhutaan hänen opetustensa ytimeä.

Kun luin puheita vuodesta 1929 lähtien, sieltä avautui maailma, joka on erittäin relevantti myös tässä maailmanajassa. Vähän ennen kuolemaansa Krishnamurti totesi jollekin läheiselleen, että onkohan kukaan ymmärtänyt mitä hän opetti. Hän ihmetteli, miten tiukka on ihmisten tarrautuminen minään.

Puolivälissä kirjoittamistani nousi esiin otsikko: elämä ilman minää. Se on yksi Krishnamurtin keskeisistä viesteistä. Siitä hän on kaikissa kirjoissaan puhunut.

Krishnamurti ei kokenut, että hänellä itsellään on minä. Hän kutsui itseään sanoilla 'puhuja' tai vain K.

Kymmenen vuotta sitten ilmestyi *The Ending of Time* niminen kirja. Ehdotin, että Basam Books julkaisisi tämän teoksen uuden painoksen. Kustantaja Samaledhinin mielestä tämä pitää tietenkin tehdä mutta hänellä ei ole sopivaa suomentajaa, käännä sinä kun tunnet asian. Sanoin, että olen kirjoittaja, en kääntäjä. Batu sanoi, että nyt olet. Kerroin, että olen tutkinut näitä opetuksia paljon ja nimenomaan Bohmin ja Krishnamurtin keskustelut kiinnostivat. Batu pyysi minua kirjoittamaan niistä kirjan.

Ajan päättyminen ja *Mielen tuolle puolen* julkaistiin samana päivänä Tampereen Viisas elämä -messuilla. Molemmat ovat loppuunmyytyjä ja minusta järisyttäviä teoksia.

Vuosi sitten ilmestyi Krishnamurtin päiväkirja vuodelta 1961 uutena painoksena käännöksenäni. *Havaintoja* on aika vaikea kirja, Krishnamurti kertoo siinä omista prosesseistaan ja pääkivuistaan, tajunnantiloistaan. Kirjaa on vaikea ymmärtää. Sitten sain käsiini Krishnamurtin toisen päiväkirjan ja ehdotin sen kääntämistä. Tämä ilmestyi maaliskuussa.

Olen eläkepäivinäni sukeltanut siihen maailmaan, josta innostuin 25-vuotiaana ja joka muutti elämäkatsomukseni täysin. Tämä ei ole teoria. Varsinkin kun tapasi ihmisiä, jotka olivat olleet Krishnamurtin vaikutuspiirissä, että on olemassa ihan toinen tapa elää kuin se miten ihmiset keskimäärin elävät. Me elämme todella ahdistavassa ilmapiirissä. Ihmiset "tönivät" toisiaan.

Viisi vuotta sitten minua pyydettiin Helsingin Yliopiston tutkimusprojektiin, jossa oli tarkoitus löytää vihjeitä siihen, miten maailman voisi pelastaa. YK:n Agenda 2030 oli aiheena tiedekilpailussa. Meillä oli kahdeksan hengen työryhmä, jonka piti tehdä ehdotus miten ajattelua muuttamalla voisi pelastaa maailman. Paavo Pylkkänen pyysi minut mukaan ryhmään siksi, että olin kirjoittanut kirjan *Mielen tuolle puolen*. Ryhmämme ei päässyt maaliin asti, mutta jatkoin kirjoittamista ja tutkin kolme vuotta erityisesti David Bohmin ajattelua ja julkaisin kirjat *Yhtä ja kaikki* ja *Whole in One* vuonna 2020.

Kaksi vuotta sitten vuonna 2023 ajattelin, että *Oikein & hyvin* on viimeinen kirjani. Esa Saarinen sanoi minulle, että minun pitää kirjoittaa myös omia ajatuksia eikä vain siteerata muiden ajatuksia. Tähän kirjaan on vaikuttanut se, että olen ollut työelämässä, ensin Keskossa 20 vuotta ja sen jälkeen kouluttanut yli tuhannessa työyhteisössä. Tässä kirjassa on pragmatiaa mutta se ei toimi, jos siellä ei ole ymmärrystä isommasta kuviosta, joka on ihminen.

Miten ihmisen mieli toimii? Meillä on erittäin iso väärinkäsitys siitä, miten mieli toimii. Me emme ymmärrä oikein, miten toimimme yhdessä. Tämä on vakava asia, joka pitäisi nopeasti muuttaa.

Miten voi saada ihmiset ymmärtämään, että mieli toimii väärin. Krishnamurti oli sitä mieltä, että riittää, että kymmenen ihmistä muuttuu. Sen jälkeen koko maailma muuttuu. Tämä on aika käsittämätön väite, eikä tätä ole pystytty todistamaan, koska niitä kymmentä ihmistä ei ole löytynyt.

David Bohm on kvanttifyysikko ja hän teki laskelmat Oppenheimerin ryhmässä, jossa kehitettiin atomipommi. Bohm ymmärsi, että jos ihminen toimii ristiriidattomasti, voi hyvin olla, että siitä vapautuu sellainen energia, joka säteilee yli koko tajunnan.

Toivon, että uusi kirjani onnistuu muuttamaan muutaman ihmisen elämän syvästi. Krishnamurti korosti, että hän ei esitä omia ajatuksiaan, eikä kannata kuunnella ketään muuta, vaan katsoa itseään ja omaa elämää.

Krishnamurti oli legendaarinen hahmo, joka pyöri 66 vuotta eri puolilla maailmaa puhumassa. Hän julkaisi kuutisenkymmentä omaa kirjaa ja monet hänen tunteneet ovat hänestä kirjoittaneet. Krishnamurti näki ihmisen läpi mutta hän ei koskaan halunnut antaa ohjeita ihmisille.

Vuonna 1980 kun olin käynyt pari kertaa kuuntelemassa Krishnamurtia Sveitsissä, kirjoitin jutun Suomen Kuvalehteen otsikolla ”Mielen mysteerin ratkaisemisessa ajatus on avuton”. Ajattelin tuolloin, että tämä asia menee pikkuhiljaa ihmisen tajuntaan, mutta ei mene työntämällä. Ketään ei voi saada ymmärtämään mitä Krishnamurti sanoo ilman, että hän itse sen varsinaisen ”työn”.

Ajattelemme edelleenkin, että ajattelu on väline, jolla tämän muutoksen mielessä saa aikaiseksi. Krishnamurti sanoo, että ajattelu on syy, joka **aiheuttaa** ihmisten ongelmat. Krishnamurtille keskeinen kysymys on minän ja maailman suhde. Hänellä oli tähän selkeä vastaus: **me olemme maailma**. Minän ja maailman välillä ei ole rajaviivaa. Ihmiset piirtävät vähintään katkoviivan.

Tunne minästä syntyy siitä, että me emme tajua olevamme maailma. Fysiikkakin tajuaa sen, että maailman kudos ei ole sellainen kuin olemme sen kautta aikojen kuvitelleet olevan, se mitä meille on koulussa opetettu. Siis että planeetat kiertävät aurinkoa ja materia on maailmankaikkeuden perusaines. Tämä **väärä** maailmankuva johtaa siihen, että kun sitä sovelletaan ihmisten välisiin suhteisiin, aiheutamme loputtomasti ongelmia. Jos ymmärtäisimme solutasolla tämän Krishnamurtin ehkä tärkeimmän lauseen ”Me olemme maailma”, vapautuisi valtava energia. Haemme kymmentä ihmistä, jotka tajuavat olevansa maailma.

Me elämme kahdessa maailmassa, josta toinen on mielen luoma fiktio ja toinen todellinen. Jotain ihan oikeasti tapahtuu. Herää kysymys, kummassa maailmassa me elämme: mielen luomassa fiktiossa vai todellisessa.

Kirjaa kirjoittaessani järkytyin siitä, miten vähän faktoilla on enää merkitystä, miten yleisesti ja röyhkeästi faktoja vääristellään. Saa puhua mitä tahansa ilman vastuuta, siis puhua puuta heinää, uskotella.

Kumpaan sarjaan 'minä' kuuluu: onko se fakta vai fiktio? Molempia. Minä puhun, se on faktaa. Jossain vaiheessa muistelen puhuneeni. Se on fiktio.

Yksi keskeisiä Krishnamurtin väitteitä on, että minä **syntyy aivoissa muistin avulla**, minä on muistin tuote. Silloin kun Krishnamurti eli, aivotieteilijät eivät sanoneet näin.

Me ajattelemme, että on olemassa jokin minä, joka käyttää aivoja, työstävä minä, joka toimii aivojen avulla. Nyt tiedemiehetkin tietävät, että tunne minästä syntyy aivoissa muistin avulla.

Jos sinua pyydetään kuvailemaan itseäsi muutamalla sanalla, todennäköisesti kaivat muististasi tietoja, nimen, ammatin, sukupuolen. Minätunne pitää olla, mutta siinä vaiheessa kun se menee turhamaisuuden puolelle tai minä alkaa käyttäytyä oudosti, asialle pitäisi pystyä tekemään jotain.

Krishnamurti toteaa melkein päraasti, että **minä on vankila**, johon olemme itsemme lukinneet. Jos lähtee siitä, että minä on olemassa, se on vankila. Käsitykset itsestämme muodostavat häkin. Vuonna 1929, kun Krishnamurti hajotti hänelle perustetun järjestön, hän sanoi haluavansa vapauttaa ihmiset kaikista henkisistä häkeistä.

Kirjoitusvaiheessa yksi isoja oivalluksia minulle oli, että me itse asiassa koko ajan **kutistamme** itseämme ja toisia ihmisiä kun meillä on varma mielikuva millainen tuo toinen on. Mitä me lopulta tiedämme edes läheisistä ihmisistä, mitä he ajattelevat ja tuntevat!

Minästä on tullut varma linnake, joka on ilman muuta olemassa eikä sille voi tehdä muuta kuin pikkuisen parannella. Krishnamurti sanoi, että siitä pitää vapautua ja **ymmärtää** miten se toimii, milloin minä tulee meidän ja toisen ihmisen väliin ja sotkee asiat. Se muuttuu fiktioksi niin, että emme edes huomaa.

Kun toiset pitävät sinua minänä, alat itsekkin uskoa että olet olemassa.

Ei ole ehdotonta **rajaa sisäisen ja ulkoisen välillä** muualla kuin kuvitelmissamme. Rajaa ei voi vetää minän ja maailman välille. Se on korkeintaan katkoviiva, ei ehkä sitäkään. Me hengitämme maailmaa sisään ja ulos. Synnytämme jatkuvasti jotain.

Kuvitelmissamme rajat ovat olemassa. Kun minä loukkaantuu, jotain tapahtuu fysiologisesti. Niin kauan kun minä on olemassa, loukkaantuminen on mahdollinen. Kun rajaa lähtee etsimään, se siirtyy. Krishnamurtin mielestä se pitää poistaa kokonaan.

Nyt mennään syviin syövereihin: Aika on kuvitelma. David Bohm sanoi, että tämä on toinen ihmisen kahdesta harhasta. Todellisessa kaikkeudessa aika on vain yksi ulottuvuus. Kuvittelemme, että tuomalla menneisyyden tähän hetkeen todistamme ajan olemassaolosta, mutta tämä on meidän sisäinen kuvitelma.

Minä on ajan rakennelma. Ajattelemme, että olemme joskus syntyneet ja joskus kuolemme ja siinä välissä kituuttelemmme kuka missäkin. Jotkut ajattelevat, että ei ole mitään järkeä, että elämä päättyy kuolemaan, täytyy olla jatkot, jatkoaikaa jossakin.

Minän rakenteesta on monia erilaisia käsityksiä. Krishnamurti sanoutui irti kaikista käsityksistä. Oleellista on tietää, miten minä toimii **tässä hetkessä**, ilman ajan rakennelmaa.

Oleellista on, miten kohtaat jonkin ihmisen, kohtaatko hänet oikeasti vai vain mielikuvan, joka sinulla hänestä on. Millä ajatuksella kohtaat toisen ihmisen? Miten näet puolisisi tai lapsesi, minän harson läpi vai oikeasti? Jokainen elävä ihminen kantaa samaa menneisyyden kuormaa kuin sinäkin.

Mikä saisi meidät tajuamaan, että aika ja erillisyydet ovat **itse luotuja fiktioita**? Ne eivät näytä sellaisilta. Ajattelemme, että koko elämä perustuu tähän. Minä ei voi sitä koskaan tajuta, koska koko sen olemassaolo perustuu aikaan ja erillisyyteen.

Minä on kuin **miina**, joka laukeaa kun siihen astuu. Se on vaarallinen käsite, joka aiheuttaa asioita, joita emme halua. Minä toimii päättömästi, hallitsemattomasti. Me ei hallita minää, vaan minä hallitsee meitä. Menneisyys vie meitä johonkin. Jos ei koskaan pääse jostain traumasta, se vaikuttaa meihin koko loppuelämän. Minä ei erota faktaa ja fiktiota. Se pystyy elämään unelmissa ja kuvittelemaan niiden olevan totta.

Kun minä näkee faktan, se välittömästi muodostaa käsityksen tai selityksen siitä mitä tapahtui. Kun joku kohtelee sinua huonosti, ajattelet sen johtuvan vaikkapa hänen sukupuolestaan. Kohdeltiinko sinua oikeasti huonosti vai vain kuvittelit niin?

Työelämässä on paljon ihmisiä, jotka kokevat, että heitä ei arvosteta. Johto puolustelee, että saavathan he joka kuukausi palkan. Tunne on todellinen ja johtaa toimintaan. Tämä ei ole keinotekoinen ongelma, vaan ihan todellinen. Miina on valmiina räjähtämään. Näitä miinoja on koko ajan liikkeellä.

Minällä on taipumus luoda ongelma ja yrittää ratkaista se. Kun on Krishnamurtia lukenut, tämä tuntuu ihan älyttömältä. Ratkaisu olisi se, että älä enää luo sitä ongelmaa. Näe ongelman läpi niin se ratkeaa. Krishnamurti sanoi kymmeniä kertoa, että ongelman näkeminen poistaa ongelman, mutta ihmiset sanoivat, että näin ei ole heille tapahtunut. Krishnamurti sanoi, että näemme vain **ajatuksen** vaarasta, emme todellista vaaraa.

Nyt siirrytään Krishnamurtin opetusten yhdeksään ytimeen. Nämä ovat aika rajuja.

Mary Lutyens kirjoitti Krishnamurtin pyynnöstä hänen virallisen elämäkertansa. Hän mietti, mikä on Krishnamurtin opetusten ydin ja kysyi tätä Krishnamurtilta. Muutaman päivän päästä Krishnamurti lähetti hänelle **kirjallisen** vastauksen, joka on uskomaton paperi siitä, mitä Krishnamurti opetti. Vastaus on kirjoitettu yhteen pötköön, mutta jaoin ne yhdeksään kohtaan. Tämä paperi osoittaa, että Krishnamurti pystyi olemaan tarvittaessa analyyttinen.

Ensimmäinen kohta on hänen vuonna 1929 toteamansa lause, että totuus on poluton maa. Se ei ole jossakin kohdassa, jonne on polku ja jonka joltain saat, se on joka puolella, kaikkialla, ilman aikaa. Se on täysin toisenluontoista kuin haluamme ymmärtää sen olevan.

Kakkoskohta on: Mielikuvat ovat syy sisäisiin ongelmiin. Helposti kuvittelemme, että meillä on hyviä mielikuvia ja huonoja mielikuvia, mutta Krishnamurti katsoi, että kuvitelma on aina vain kuviteltu ja todellisuus on aina enemmän. Jokainen ihminen on enemmän kuin näet hänestä. Jokainen ihminen kätkee sellaista mitä hän ei itsekään tiedä. Mielikuvat aiheuttavat ristiriidan. Kun minulla on mielikuva sinusta, se johtaa siihen että – jos minä olen minä ja sinä olet sinä – se on jo lähtökohtaisesti aiheuttaa ristiriitaa. Tämä ongelma pitää ratkaista ensin; nähdä että mielikuvan muodostaminen synnyttää ristiriidan.

Kohta kolme on myös aika kova läksy: Tajunnan **sisältö** on ihmisille **yhteistä**. Me ajattelemme yleensä, että meillä on oma tajunta, ikiomat ajatukset, minä olen nämä kehittänyt ja oppinut. Krishnamurtin mukaan ei ole mitään yksilöllistä tajuntaa, on vain **yhteinen tajunta**, joka me jaetaan. Me olemme omaksuneet vanhemmilta, koulusta ja ympäristöstä ajatuksia, mutta samat pelon, surun ainekset, ahdistus, kateus, pyörivät toisen päässä. Jos ajattelemme olevamme yksilöllisiä ja erilaisia, se on pintajuttu. Ehkä kadehdit ja haluat vähän eri asiaa kuin joku toinen, mutta kaikki

me haluamme jotain. Mekanismi on sama kaikilla. Kun tämän ymmärtää, suhtautuu ihmisiin välittömästi toisella tavalla. Ei ajattele, että tuo toinen on minusta erillinen tai jotenkin outo kun hän ei ajattele niin kuin minä. Meidän pitää ymmärtää yhteys, samanlaisuus mikä meillä kaikilla on yhdistävä tekijä.

Kohdassa 4, vapaudella ei ole vaikutinta, viitataan motiveihin. Jos **haluaa** olla vapaa jostakin syystä, silloin ei vapaudu. Vapaus on sitä, että sinulla ei ole mitään kiinnikkeitä mihinkään suuntaan. Silloin tajunnan sisältö ei määrittele mitä teet tai tahdot. Tunnistat heti, että tämä on minän metkuja, en anna sen vaikuttaa tekemiseeni ja näkemiseeni.

Kohta 5 jo äsken vähän sivuttiin: Ajatus on aikaa. Se on menneisyys ja tulevaisuus tässä hetkessä. Krishnamurtin kirjojen kääntäjän kanssa keskustelimme kerran, käyttäisikö Krishnamurti sanaa läsnäolo ja hän oli sitä mieltä, että ei käyttäisi, koska läsnäolossa on joku läsnä. Tietoisuus on ihan eri asia, siinä ei ole ketään läsnä, on vain tietoisuutta, joka ei henkilöidy. Jos ajatus vähänkään puuttuu näkemiseen tai kokemiseen, silloin mennään pieleen.

Kohta 6 voi olla tiukka paikka monelle. Krishnamurti sanoo, että psykologista kehittymistä ei ole. Itsensä kehittely, parantelu on oikeastaan itsetehostusta. Hän puhui tästä usein aika tylyyn sävyyn ja moni kuulija otti itseensä. ”Minähän olen paljon parempi ihminen nyt kuin olin viisi vuotta sitten. Olen kehittänyt itseäni.”

Tässä täytyy nähdä, että Krishnamurti puhuu siitä mitä nyt olet, siinä ei ole mitään kehittämistä tai kehittymistä. Olet mitä olet. Miksi kutistaisit itsesi johonkin mielikuvaan, miksi et anna itsesi olla juuri sellainen kuin olet – ja myös toisen. Miksi sinun pitäisi vaatia, että tuo toinen ajattelee niin kuin sinä tai hyväksyy sinun ajatukset. Miksi pitäisi kehittyä psykologisesti? Niin kauan kun olemme kiinni ajassa, haemme psykologista kehittymistä. Tämä on valtava ongelma.

Krishnamurti sanoi muutaman kerran, että itsensä kehittäminen on itsepetosta. Ihminen, joka kuvittelee kehittävänsä itseään, pettää itseään.

Seitsemäs kohta voi kuulostaa pöhköltä lauseelta: tarkkailija on tarkkailtava. Tämän saman lauseen on sanonut 1920-luvulla kvanttiteorian kehittäjä Niels Bohr. Hän sanoi, että maailmassa ei ole mitään erillistä. Se miten katsot jotain asiaa tai ilmiötä, vaikuttaa siihen miltä tuo asia näyttää; *miten* katsot. Tarkkailija luo kohteen. Tämä aiheuttaa lievää aivojumbppaa, mutta näin se on.

Tarkkailija luo mielensä sisällä tarkkailun kohteen ja tekee siitä kohteen. Me teemme toisista ihmisistä kohteen. Jos ajattelemme, että tuo toinen ihminen on jotakin

kiinteätä, on vaikea nähdä se ihminen sellaisena kuin hän sillä sekunnilla sattuu olemaan. Tämä edellyttää vapautumista ajan ajatuksesta.

Kohta 8 on raju: ”Suora näkeminen (englanniksi insight) saa aikaan kumouksen eli mutaation mielessä.”

Vuonna 1961 Krishnamurti keksi tämän ajatuksen tai ainakin sanoi sen ensimmäisen kerran. Mutaatio on jotain, mitä meidän pitää saada aikaan. Vuonna 1980 hän sanoi, että jos 10 tai 15 tekisi tämän, niin koko kollektiivissa tapahtuisi suoran näkemisen mutaatio. Silloin näkisimme asiat niin kuin ne ovat.

Tämä on kiistanalainen väite, ja sitä on vaikea edes ymmärtää. Mitä tarkoittaa mutaatio? Sitä että näet asiat just niin kuin ne ovat, ilman mitään kuvitelmaa. Kun fakta on faktaa, et muodosta siitä käsitystä.

Viimeinen kohta korostaa, että täydellinen kieltäminen on myönteisen ydin. Krishnamurti ajatteli, että jos haluaa rakastaa, on hylättävä kaikki mikä ei ole rakkautta. Itämaisessa ajattelussa lähdetään siitä, että negaatio on totuudenkin oivaltamisen ydin. Ihan käytännössäkin: jos luovut ongelmia synnyttävästä prosessista, vapaudut ongelmista. Älä ajattele, että pitää luopua jotta vapautuisit vaan että luopuminen johtaa vapauteen.

Kirjan alaotsikossa mainittu Krishnamurtin haaste on **nähdä maailma oikein**. Se on erittäin vaikeata kenelle tahansa sen takia, että mielemme on niin kiinni valheissa, väärissä kuvissa.

Tarkennan vielä, että oikeastaan Krishnamurtin haaste on **nähdä minä oikein**. Et voi ikinä nähdä maailmaa oikein, maailmassa on niin paljon kerroksia, joita ei voi nähdä silmillä tai mielellä. Bohm puhui paljon näkymättömästä energiasta. Kvanttitason ilmiöitä ei voi edes laitteilla havaita.

Kun me olemme kasvaneet ajattelun ehdollistumiseen: ajattelemme että maailma muodostuu esineistä, ihmisistä, eläimistä. Tästä voi syntyä ajatus, että maailman voi nähdä oikein. Ei voi, mutta minän voi. Voi nähdä, että minä on kuvitelma.

Ehdollistunut minä ei näe oikein. Meillä on ohjelma, joka pyörii mielessä, puhutaan mindsetistä, minän asetuksista. Ajattelemme, että niitä asetuksia voi muuttaa. Krishnamurtille ei riittänyt, että asetuksia muutetaan. Hän ajatteli niin, että meidän pitää ymmärtää ne niin, että ne eivät haittaa meidän toimintaa.

Minä on yksi ajatus ajatusten joukossa. Meillä on oletus, että joku niistä on minä. Krishnamurtille minä on ajatusten synnyttämä ajatus. Monille meditaatiota harjoittaville on ydinminä, todellinen minä, todella syvällä.

Krishnamurti totesi, että niin kauan kun pystyt mieltämään minän, kyse on ajatuksesta, joka pukeutuu kaapuun, ja olettaa että se ei ole ajatus. Krishnamurtille minä oli ainetta ja siihen törmää ihan konkreettisesti kun rupeaa väittelemään jonkun ihmisen kanssa, jolla on vahva vakaumus.

Pitää ymmärtää, että olemme itse luoneet ajatukset. Se on vaikeata, Krishnamurtin mukaan kovaa työtä mitä ajatus tekee. Hänelle meditaatio oli sitä, että annat ajatusten virrata. Kun virtaus loppuu, tulee jotain sellaista mitä et pysty millään ymmärtämään. Ajatusten virta loppuu aikanaan. Katselet sitä niin kuin virran juoksua. Samalla tavalla katsot omia ajatuksia. Krishnamurti lähes pilkkasi ajatusta, että ihminen alkaa suorittaa meditaatiota. Hänelle meditaatio oli sitä, että hän tarkkailee mitä maailmassa ja hänessä itsessään tapahtuu.

Tuntuu perustellulta olla maailmassa niin, ettei yritä luoda mitään maailmaan.

Pari vuotta sitten ryhdyin henkilökohtaisesta kiinnostuksesta tutkimaan, mitä Krishnamurti sanoo mutaatiosta. Mitä tarkoittaa mutaatio?

Aivosolut liikkuvat normaalisti ajassa. Se on ihan konkreettista liikettä ja havaittavissa. Mutaatio on sitä, että tuo liike lakkaa.

Krishnamurti kysyi 1974 eräässä keskustelussa tiedemieheltä, Karl Pribramilta, jota kutsuttiin aivotutkimuksen Einsteiniksi asiasta ja tämä vastasi, että aivot eivät koskaan hiljene, mutta siellä voi olla osia, jotka lakkaavat toimimasta. Mitä tapahtuu aivoissa kun ne eivät suodata uutta tavaraa? Krishnamurti sanoi, että jotta maailma pelastuisi, se edellyttää mutaatiota aivosoluissa. Meidän on tajuttava mihin ajatusta voi käyttää ja missä se on vahingollista. Tämä on nähtävä yhtä selvästi kuin näemme oman kätemme tai toisen kasvot. On tajuttava, että ristiriidat syntyvät aivosolujen liikkeestä

Vapaus minästä on upeinta mitä ihminen voi kokea. Kun katselee Krishnamurtin julkisia puheita, näyttää siltä että hän puhui ihmisille, jotka eivät ymmärtäneet. Krishnamurti oli yllättävän hyvä kirjoittaja. Aldous Huxley alun perin ehdotti, että hän ryhtyisi kirjoittamaan, nimenomaan kertomaan kokemuksista ja tapaamisista ihmisten kanssa. Hän kirjoitti muutamia kirjoja, joista kuvailee mitä ihmiset häneltä kysyivät ja mitä hän vastasi esimerkiksi ihmiselle, joka on ajatellut tehdä itsemurhan. Krishnamurti haastoi ihmiset näkemään asiat loppuun asti.

Häneltä ei liiennyt lohduttavia sanoja ihmisille. Tämä voi kuulostaa julmalta, mutta jos ihminen haluaa vapautua ongelmista, hänen täytyy oikeasti astua vapauteen eikä jäädä kieriskelemään menetyksiin. Totta kai se on kipeä mutta elämää pitää jatkaa. Elämä jatkuu niin kauan kuin se jatkuu. Hän halusi ihmisten selvittävän, mitä ongelmien taustalla on. Monissa keskusteluissa päädytään siihen, että vapaus minästä

on upeinta mitä ihminen voi kokea. Sinulla ei silloin ole ongelmia, ei mitään mitä haluat lisää tai poistaa.

Krishnamurti puhuu elämän mysteerin, sen ihmeen näkemisestä mahdollisena, mutta se ei ole mahdollista minälle. Minä ei voi nähdä elämän ihmettä. Ihmeet eivät ole uhka, vaan mahdollisuus, jolle kannattaa antaa tilaisuus nimenomaan niin, että et mene hakemaan sitä kävelemällä meren rannalla toivoen, että ihme tulisi vastaan vaan ihmeen pitää antaa tapahtua.

Krishnamurti totesi myös, että autuuden kokemus ei ole koskaan samanlainen.

Ystävänsä veljenpojalle Asit Chandmalille Krishnamurti sanoi, että hän on mukava mies, mutta **tuhlaa elämäänsä**. Elämän voi tuhlaata näpertelemällä asioissa, joilla ei ole mitään merkitystä.

Rakkaus ei ole elämän tuhlaamista **ikinä**. Tuntemattoman rakastaminen ei ole tuhlaamista, vaikka et ikinä saisi siitä mitään palautetta. Tämän ymmärtäminen, että aivot kutistavat elämän, kulkevat kapeata uomaa ja on muodostanut polun, toistavat samaa vanhaa niin se kutistaa meidän elämän.

Hiljaisilla aivoilla kuulee sellaista, minkä hälisevä mieli peittää alleen. Krishnamurti näki eron itämaisten ja länsimaisten ihmisten välillä. Länsimaissa halutaan menestyä ja olla 'somebody', itäisessä maailmassa mennään vuorille ja eristäytytään, koska maailma on paha. Krishnamurti katsoi, että molemmat pettävät itseään ja tuhlaavat elämää.

Lähestymme kohtaa, jossa esitän kolme asiaa, miksi minästä pitäisi päästä eroon.

Kun itseä ei ole, elämä on yhtä ihmettä. **Minä ei voi nähdä ihmettä**. Käsitys yksilöllisyydestä on mielen luoma myytti, jota me emme pidä myyttinä. Monien mielestä parasta mitä meillä on se, että minä olen minä. Hienointa mukamas on, että saa ison hautakiven ja pitkän saattueen tai hienon muistokirjoituksen. Sekö on elämän tarkoitus?

Maailmassa kaikki on yhteydessä kaikkeen. Uusi fysiikka tietää, että ei ole mitään erillistä maailmassa. Basil Hiley, Lontoon yliopiston teoreettisen fysiikan professori oli Suomessa puhumassa ja sanoi, että hän voi todistaa teille matemaattisesti, että erillisyyttä ei ole, mutta te ette ehkä halua ymmärtää sitä.

Yhteys on todellinen, sen voi kiistää, mutta se on silti todellinen.

Kun mieli on rikki, se ei kykene auttamaan itseään. Se lähtee etsimään apua, lohtua, toivoa, turvaa. Elämme aikaa jossa sitä myös tarjotaan. Sanomme, että pitää panostaa

mielenterveyteen mutta harva haluaa ratkaista ydinongelman eli se, joka luo minän ongelmat. Tunnen ihmisiä, jotka ovat lähellä ratkaisua tai jopa ymmärtäneet tämän jutun, mutta heitä on ihan liian vähän. Yleinen keskustelu käydään seurauksista eikä syistä. Me haemme ”puuttuvaa palasta”, vielä kun tuon saan niin sitten elämä on kohdallaan. Sähköauto jossa säde 900 km, sitten on onni.

Krishnamurti sanoi, että ole peili itsellesi, suhteessa itseensä ihminen paljastuu. Päätin 1977, että en suostu pettämään itseäni, en uskottele itselleni jotain mitä ei ole tai en ole. Kun luin Krishnamurtia, tajusin että minun ei tarvitse ’näyttää’ kenellekään mitään. Ruoho kasvaa ilman minun yrittämättä. Olen samaa elämää kuin se ruoho. Kun kävelee teurastamon ohi, tajuaa että sika ei ole onnellinen pääsystä teuraaksi. Päätin, että tuohon teurastukseen en aio osallistua ja lopetin lihansyömisen.

Peili voi vääristää, mutta jos ei halua pettää itseään eikä toista, en halua uskotella ymmärtäväni jotain. Halu on minuuden ydintä. Sen alla on elämän aarre.

Oivallus murtaa minän ylivallan. Minä elää ristiriidoista, se saa niistä voimaa. Itsekkäät ihmiset ovat tosi energisiä. Jumppaavat ja käyvät salilla voidakseen tehdä enemmän hallaa ja päteäkseen, saadakseen sen mitä tahtovat.

Aika paljon Krishnamurtin uran aikana puhuttiin sodista, Krishnamurti eli kaksi maailmansotaa ja häneltä kysyttiin, milloin sodat loppuvat. Hän vastasi: Sitten kun ihmiset haluavat niiden loppuvan. Sellaista ei ole näköpiirissä. Me sodimme ihan arjessakin olemalla aggressiivisiä. Sodat syttyvät, koska haluamme olla isänmaallisia. Kuvittelemme sen turvaavan meitä vihollisilta, mutta se myös **luo** vihollisen.

Sota loppuu kun syy poistuu, kun emme suostu ajattelemaan ketään ihmistä vihollisena.

Voiko kokea ilman kokijaa? Meillä on ajatus, että elämme kokeaksemme jotakin. Se on outo ajatus. Pari Krishnamurtin kirjaa luettuaan tajuaa, että elämän tarkoitus ei ole kerätä kokemuksia. Kannattaa lakata keräämästä kokemuksia, ne ruokkivat minää, joka elää puutteessa. Ne eivät ruoki elämää.

Kaikki tahto on itsekästä, siinä on takana tahtova minä. Halu menestyä on julmuutta, mutta tätä emme näe. Ajattelemme, että jos emme menesty, jäämme jalkoihin. Tämä aika on monille ihmisille haasteellista.

Luomme maailmaa omaksi kuvaksemme. Meillä on vahvoja käsityksiä millainen maailma on. En halua luoda kuvaa millainen maailman pitäisi olla, haluan asettaa peilin itseni eteen ja katsoa mitä olen. Lakkaisin kaventamasta itseäni.

Se ei tarkoita itsensä hyväksymistä. Ei kannata hyväksyä sitä pienuutta, johon on alistunut. Pitää kapinoida alistamista vastaan. Voi yrittää mutta huonosti käy. Tässä ei

ole kyse kaiken hyväksymisestä tai passiivisesta olemassaolosta, vaan siitä, että ymmärtää tiettyjen asioiden seuraukset.

Kokemisen hetkellä ei ole kokijaa, on vain reaaliaikaista kokemista.

Krishnamurti kysyy, miksi me **haluamme enemmän kuin tarvitsemme**. Siksi, että tyhjiys on niin pelottavaa, etkä halua olla yksin ja pieni. Haluat sen täytteeksi jotain joka toisi sisältöjä.

Krishnamurti nautti eniten kun sai olla eläinten kanssa luonnossa, kulkea ilveksen perässä, katsoa kotkaa. Niistä hän sai kicksejä, ei ihmisten viisasteluista. Luonnon energia läpäisi hänet. Metsä puhui hänelle.

Aivoissa ei ole mitään **pyhää**. Tämä voi olla loukkaus ihmisille, jonka mielestä hänen ajatuksensa tai kokemuksensa pyhästä on juuri oikea. Subjektiivinen kokemus ei ole pyhää. Sitä voi pitää pyhänä, mutta se ei oikeasti ole.

Vuonna 1961 Krishnamurti esitteli päiväkirjassaan kaksi uutta käsitettä, joista toista hän käytti vain silloin.

Toisenlaisuus viittaa sellaiseen tajunnantilaan, jossa onni on läsnä syvästi. Päiväkirjassaan hän kirjoitti, että neljä asiaa on tärkeitä 'toisenlaisuuden', yllättävän, odottamattoman kohtaamisessa, sellaisen johon ei millään tavalla varautua. Kun se tulee ja läpäisee mielen, se muuttaa aivojen ja kehon toiminnan. Jos sitä ei ole kokenut, niin siitä ei saa millään tavalla kiinni. Jos sellaisen on kokenut, niin ehkä ymmärtää mitä Krishnamurti yrittää sanoa. Sen tulemisesta ja menemisestä ei saa millään tavalla välittää.

Toiseksi, sen jatkamista tai tallentamista ei saa haluta. Kun se tulee, se on makeata, että monet jäävät kiinni niihin kokemuksiin. Sitä muistelee loppuelämänsä. Lisäksi pitää olla fyysisesti herkkä, sitä ei saa haluta mukavuuden takia. Hänellä oli usein yöllä näitä, jossa energia tunki hänen sisäänsä mystisesti. Viimeinen kohta on, että on oltava itsekriittinen mutta samalla leikkisä. Ei saa ajatella, että vähän aikaa olisi kiva kokea tuota 'toisenlaisuutta'. Pitää antaa elämän virrata läpi.

Toinen vuonna 1961 lanseerattu käsite oli **mutaatio**, joka on perinpohjainen muutos tajunnassa. Se murtaa tajunnan rajat ja hajottaa tunteet vapauttaen energiaa, joka on erilaista kuin minän energia. Hän korosti monta kertaa, että aivosolut muuttuvat, se ei ole vain ajatustavan muutos vaan muutos aivosoluissa.

Muurien sisällä ihmisen mieli ei ole vapaa. Tunnetta rajallisen rakkauden, rakkaus, jolla on kohde. Krishnamurti puhui rakkaudesta, jolla ei ole kohdetta. Joko rakastat tai et, yleensä ei. Jos rakastaa, ei ole mitään selittämistä.

Yleensä hän kysyi mitä rakkaus **ei ole**. En ole saanut hyvin kiinni, mitä Krishnamurti tarkoittaa rakkaudella muuta kuin että se on jotain ihmeellistä ja tarpeellista, välttämätöntä. Ilman rakkautta maailma on erämaa.

Vanhat aivot eivät voi luoda uutta mieltä ja sellaisen me tarvitsemme.

Kosmos on meditaation tilassa. Se toimii täydellisessä järjestyksessä. Se ei ole 'ryhtynyt meditoimaan', vaan se *on* meditaatiossa.

Mikä on maailman suurin ihme? Krishnamurtille se oli sinä itse, se että olet olemassa ja tietoinen maailmasta. Me emme koe sitä ihmeenä siksi, että kutistamme minän niin törkeän pieneksi.

Me emme näe ihmettä, koska emme voi havaita sitä mielellä. Meillä ei ole peiliä, josta näkisimme, että kaikki maailman kokemukset on sisällämme. Ne eivät ole tajunnassa, jonka me tunnistamme vaan ne ovat yhteisessä tajunnassa, sekä menneisyys että tulevaisuus. Aikaa ei Krishnamurtille ole.

Tämmöinen kokemus edellyttää, että tajunnan tyrannia tainnutetaan. Et anna mielen vyöryn hallita sinun mieltäsi. Yksilöllinen korostus on älytöntä pintavaahtoa. Se on jotakin sellaista, jolla ei ole juurikaan merkitystä. Olet muotoutunut kaikesta, siitä valtavasta energia-aallosta, minkä ympärillä elämme.

Krishnamurtille elämä on suora lähetys, suora havainto. Siinä voi tapahtua kaikenlaista. Et saa jäädä kiinni siihen, että mokaat, lähetys jatkuu. Jos elät suoraa lähetystä, et tuo siihen muita menneisyyden elementtejä kuin sen mitä tarvitset.

Kun mieli on selkeä eikä haparoi menneisyydessä, silloin se elää suorassa lähetyksessä.

Viimeisessä luvussa esitän oman kiteytykseni siitä, mistä Krishnamurtin opetuksissa on kyse: elämä suorana tarkoittaa elämistä ilman minää ihmeiden keskellä.

Lopuksi esitän kolme syytä, **miksi pitäisi elää ilman minää**.

Syy yksi: että **ei olisi ristiriitoja** eikä itseaiheutettuja ongelmia. Se on elämistä riitautumatta kenenkään kanssa. Joku voi olla väärässä, mutta en riitaudu. Ristiriita on ydin, jonka ympärillä me elämme, koska olemme itsekkäitä. Minä on ottanut vallan meissä jostain syystä.

Toinen syy on, että **minä vaikeuttaa yhdessä toimimista**. Koko ajan toimimme toisten kanssa. Minättömyys helpottaa yhdessä tekemistä. Olen nähnyt työpaikkoja, jotka ovat muuttuneet, joissa "minäkkyyden" aste on muuttunut.

Kolmas syy on, että elämä ilman minää mahdollistaa **kytkeytymisen elämän ihmeeseen**. Kun sinulla ei ole minää, sinulla ei ole vaatimuksia universumille. Se on jotain hirveän hienoa, aivan huikeata.

Ei ole mitään merkitystä, minkä ikäinen, minkä sukupuolinen, missä asut, jos kytkeydyt elämän ihmeeseen, niin on ihan sama missä ongelmassa ihmiset elävät. On asioita, joille **emme mahda mitään**, niistä ei pidä myöskään ahdistua. Jokin asia tapahtuu siksi, että sitä on keritty kasaan tuhansia vuosia.

Kytkeytyminen elämän ihmeeseen vapauttaa mielen siitä luupista, jossa se elää.

Päätän esitykseni samaan ajatukseen kuin kirjani: **Elämä ilman minää saattaa olla paras tapa elää.**